

Szerszámgyűjtők kincsesára

KÉZISZERSZÁM-KATALÓGUSOK XXV. RÉSZ

Pauló Tamás
faipari mérnök-tanár

Amikor kb. 3 éve belefogtam a faipari kéziszerszámokat gyártó-forgalmazó vállalkozások, cégek katalógusai bemutatásának, nem tudtam pontosan, hogy meddig fog tartani ez a folyamat. Az alapkoncepció az volt, hogy a kezdetektől egészen a mai napig legyen egy átfogó kép a kéziszerszámgyűjtők és a szakmatörténet iránt érdeklődők részére az ipari kéziszerszám-gyártás történetéről.

Az első – 1816-ban Sheffieldben kiadott – katalógus már több száz, többek között faipari szereszámot ismertetett meg a vásárlókkal. Az ettől az időtől kezdve gombamód szaporodó cégek tömegével gyártották és reklámozták Európa-szerte és a világ többi táján az általában nagyon jó minőségű acélból és fából készült nagyszerű kéziszerszámokat.

Az elmúlt 200 évben több tízezer, hosszabb-rövidebb ideig prosperáló cég ontotta milliószám az eszközöket, amelyek az asztalosok, ácsok, kádárok, bognárok, szobrászok, hangszer- és öntőminta-készítő mesteremberek kezében csodákat alkottak. A 19. század végétől az ipari nagyüzemek vették át a termelés zömét és kezdték ontani a tömegtermékeket. Az így olcsóbbá váló bútorok és más gyártmányok kiszorították a nagyrészt kéziszerszámokkal dolgozó mestereket, akik a 20. század végére már csak elvétve használnak hagyományos faipari kéziszerszámokat. A műhelyekben a gyártás ipari vagy kézi gépekkel történik, a helyszíni összeépítésben pedig szinte csak akkumulátoros kézigépeket használnak. A fejlődés természetesen jó, hiszen a szakemberek munkáját teszik könnyebbé, pontosabbá és gyorsabbá, hiszen az idő pénz. A szakembereknek már nem kell annyi speciális trükköt ismerniük, a gépek tudnak mindent. Ez is igaz.

Viszont ezekkel az előnyökkel együtt is veszítünk. Az egyediséget, sok esetben a mester „kézjegyet”. Ha saját magunk dolgozunk és nem az a cél, hogy minél előbb és könnyebben készüljön el valami, akkor még mindig van létjogosultsága a kéziszerszámoknak, bár használatuk nagyon beszűkült.

Természetesen vannak olyan területek, ahol a kéziszerszámok nehezen válthatók ki gépekkel. Ilyen a hangszerkészítés, az egyedi szobrok készítése, az egyedibútor-gyártás és nagymértékben a régi bútorok, tárgyak felújítása, restaurálása.

És, bár minimális a számuk, de világszerte számos olyan ember van, aki csak kéziszerszámokat hajlandó használni, nincs árammal, akkumulátorral működő berendezése. A hagyományos értelemben vett „Homo Faber”, az alkotó ember. Ahol az ember működtette szerszám a kapocs az anyag és az alkotó között.

Éppen ez az az ok, ami miatt ma, a 21. század elején még mindig gyártanak és el tudnak adni kéziszerszámokat. Sőt. Ezek a végtelenségig kifinomult tervezésű és anyagú kéziszerszámok gyakran vagyonaikba kerülnek. Egy-egy kézi kovácsolású japán véső vagy precíz gyalu 50–80 ezer Ft. Persze, drága. Viszont azon túl, hogy megbízhatóan működik, még örömet okoz dolgozni vele, vagy akár csak kézben tartani is.

A múlt hónapban bemutatott STANLEY cég mellett (amely az igényes átlag szakembereket látja el új minőségű eszközökkel) van néhány olyan társaság a világon,

akik a legmagasabb minőségi igényeket elégítik ki, kizárólag a legprofibb (ún. prémium) kategóriájú szerszámokkal és anyagokkal. Európában a legismertebb és legnagyobb múltra visszatekintő ilyen cég a DICK. A németországi Metten városában működő cég szinte évre azonos alapítású a STANLEY-vel.

A német Markneukirchen városában, a nagy európai forradalmak évében, 1848-ban Johann Friedrich Dick hegedűkészítő mester vállalkozást alapított vonós hangszerek gyártásához szükséges speciális szerszámok, eszközök és alapanyagok gyártására és forgalmazására.

A 19. század második felének hatalmas városépítései, a nagyvilági élet, a bálók óriási fellendülést jelentettek a vonós hangszerek területén. Dick mester a fiával együtt (Heinrich Adolph) kiépítette a vonós hangszer szerszám- és alapanyaggyártásának teljes európai piacát. A területen ők szinte egyeduralmukodók lettek. Mikor az unoka, Heinrich Hermann a 20. század elején belépett a cég működésébe, Markneukirchen Németország leggyorsabban fejlődő városa volt. Ekkor a cég által gyártott termékek márkanéve HERDIM lett (Hermann Dick Markneukirchen). Sajnos a II. világháború szinte a

Az 1924-ben megjelent katalógus a 37. a cég alapítása óta

A 2010-es katalógus címlapján japán fűrészek és kések

cég teljes pusztulását okozta. Mivel az alapító és működtető város a keleti oldalra került, az 1948-ban tulajdonos Günther Dick áthelyezte a céget felesége szülővárosába, a bajorországi Mettenbe, ahol ma is működik.

A hosszú fejlődés mellett folyamatosan bővültek kapcsolataik. Günther Dick fia (szintén Heinrich, mint nagyapja) egy japán útja során a '80-as években megismerkedett az itt gyártott különleges anyagú, kialakítású és működtetésű helyi kéziszerszámokkal. Rövidesen elkezdtek bővíteni a hangszergyártásra specializált palettát a japán eszközökkel, kialakítva egy hasznos és gyümölcsöző együttműködést az európai és a japán famegmunkálási kultúra között.

A '80-as évek közepétől Heinrich bátyja, dr. Rudolf Dick is beszállt a családi üzletbe. Vele együtt bővítették a mai szélességűre a professzionális szerszámok ellátási hátterét.

Az 1990-es évek közepén még HERDIM néven működő cég ké-

sőbb felvette a DICK GmbH nevet, majd 2010 után a ma is használatos DICTUM GmbH néven jegyzik.

A ma a világ vezető szerszám-forgalmazó cégei között jegyzett vállalkozás példája jól mutatja, hogy a magasra tett minőségi mérce, a szívós munka, a jó kapcsolatépítés és fejlesztés hogyan teremt stabil hátteret a még ma is élő és talán felfelé ívelő magas színvonalú kézműves kultúrának. A '90-es évek közepén került a kezembe egy HERDIM-katalógus, ahol Európában talán először mutatkoztak be a japán fűrészek, vésők, gyaluk. Azóta igyekszem nyomon követni a DICK cég fejlődését, munkáját. 2004 óta pedig – igaz, szerény mértékben – magam is a vásárlók közé tartozom. Sok ismerősöm megy ki akár csak 1 napra

Mettenbe, hiszen az osztrák–német határ után mindössze rövid autózással elérhető a cég.

Az sem elhanyagolható, hogy az interneten vagy levélben rendelt áru 3–4 nap alatt megérkezik. Ha a megrendelt áruk bruttó értéke eléri a 180 eurót, akkor Magyarországra ingyenes a szállítás. (2–3 ember rövid időn belül összeállít egy ilyen megrendelést.) A szállítás, az áruk minősége mindig kifogástalan. Nézzük, hogy a közel 170 éve alapított kis cég mit kínál a mai vásárlóknak.

1. Kézifűrészek – kizárólag japán gyártmányú professzionális húzófűrészek és tartozékaik.
2. Vésők – kézi és gépi kovácsolású asztalos és ácsszerszámok (japán, kínai) – faragószerszámok, európai – DICK – német – Pfeil – svájci japán, kínai

Lie-Nielsen fémgyaluk

3. Bárdok, balták – elsősorban svéd, japán és német
4. Gyaluk – európai típusú (Lie-Nielsen, Veritas, Dick, Kunz, Anant, Stanley)
– japán típusú és gyártmányú
– kanna
– hagyományos kínai
5. Élező szerszámok – kövek, olajok, segédeszközök, gépek
6. Kalapácsok, bunkók – japán és európai
7. Esztergálás – gépek, tartozékok – vésők (Henry Taylor, Crown)
8. Reszelők – kézi és gépi vágású acél; – gyémánt
9. Mérő és jelölő szerszámok
10. Marószerszámok és fúrók
11. Csavarhúzó, betétek, fogók
12. Gyorsszorítók
13. Műhelyfelszerelések, szerszámkészletek
14. Bőr és papír megmunkáló szerszámok
15. Felületkezelő anyagok (bio és szintetikus anyagok)
16. Alapanyagok (fa, csont, szaru, bőr, gyöngyház stb.)

17. Kések (japán, konyhai, vadász-, zseb-, speciális kések)
18. Hagományos borotvák és ollók
19. Kerti szerszámok (fűrészek, ollók, gereblyék stb.)
20. Szakkönyvek

Az igen széles listán belül egy-egy téma esetenként több száz szerszámot, felszerelést jelent. Az 1990-es évek végén a katalógus kb. 100 oldalas volt. 2005 körül már 150 oldalon fértek el a szerszámok. A legfrissebb 2016–17-es katalógus pedig már 400 oldalon mutatja be a rendelhető termékeket. Év közben esetenként külön 40–60 oldalas tematikus kiadványokkal bővítik a skálát.

Így megjelent már:

- A felületkezelés alapjai
- A szerszámélezés alapjai
- Kerti szerszámok – különkiadás
- Faesztergálás – különkiadás
- Kézigép-katalógus – melléklet
- Ajándékotletek Katalógus

Faragókések és -készletek

Mellékletfüzetek az élezéshez és a felületkezeléshez

folyamok, szakkönyvek, külön kiadványok mellett egyes anyagokat videofelvételeken is meg lehet vásárolni.

Nos, ennyi a titok. Minőségi eszközök, teljes szerszámvertikum, gyors és pontos szállítás, képzési lehetőségek – vagyis mindig és mindenben a vásárló van a központban.

Azt gondolom, hogy bár a gépek az élet minden területén vezető helyre kerültek, a hagyományos kéziszerszámok még sokáig szolgálnak bennünket munkáink során vagy pontosabban fogalmazva: lesznek örömszerzésünk forrásai. Ezekkel a gondolatokkal zárom a faipari kéziszerszámokat bemutató sorozatomat.

Bízom abban, hogy idősebb és fiatalabb kollégáim ezen cikkek nyomán kicsit jobban megismerve a szerszámok múltját, talán még elhivatottabban dolgoznak a mindnyájunk által nagyon tisztelt csodálatos alapanyaggal, a fával. ■

A DICTUM meghívott mesterek vezetésével évente jó néhány speciális tanfolyamot, „workshop”-ot hirdet meg. Ezeken a legkülönfélébb területek mestereinek titkait ismerheti meg a kívülálló.

Így az évek során láttam meghirdetve:

■ hajóépítő, íjkészítő, faragó, szobrász, élező, felületkezelő (polítúrozó), kovács, esztergályos workshopokat. Legújabbban a tan-

